

A-kuckó

A a

Mondogassuk előbb lassan, jól artikulálva, majd gyorsulva:

- amamamamam...
- ammammammamm...
- almalmalmalm...

Ejtsük tisztán a következő ikerszavakat, szópárokat, majd mondjuk az egész szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként:

- tarkabarka
- apraja-nagyja
- kattan-pattan

Ejtsük tisztán a következő szósorokat, majd mondjunk egy-egy szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként ismételve:

- pata, pattan, pattog
- Kata, kattan, kattog
- csata, csattan, csattog

Almakiszámoló

Eszközigény: Csoportlétszámnak megfelelő alma, kés

Mondogassuk az *Al-ma, al-ma, pi-ros al-ma* kezdetű kiszámoló mondókát nyolcadoló (ti-ti) ritmusban, szótagolva:

Al-ma, al-ma, pi-ros al-ma,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
zöld le-ve-lű pi-ros al-ma,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
hamm!		táá

Felezzünk meg egy almát, majd a fél almákat és a negyed almákat is felezzük meg a gyerekek előtt! Így jutunk 8 kb. egyforma almagerezdig, ami egy egész almát tesz ki. Az almagerezdek kiszámolója következők: szótagolva, nyolcad értékenként mutatunk sorban egy-egy almagerezdre, és bekapjuk, amire a hamm jut. A bemutató után a vállalkozó gyerekek

folytathatják a kiszámolót, amíg az alma el nem fogy. Négyfős kis csoportban is végezhetik ugyanezt, ahol mindenki kétszer számolhat, az utolsó csak annyit mond: hamm.

Az almakiszámolót szótagolás nélkül, negyed értékenként, tá-tá ritmusban is végezhetjük.

Mondogassuk a kiszámolót nyelvgyötrőként, mutogatás nélkül, a következő fokozatokban:

- az első két sort mondjuk ismételve, lassan, szótagolva
- ugyanezt folyamatosan, az előbeszéd tempójával
- folyamatosan, egyre gyorsítva
- és csak a végén kapjuk be: hamm!

ALMASÁGOK

Aranyalmamosoly és -kollázs

Eszközигény: Sárga/arany színű textíliák, kosárnyi alma

Mondogassuk az *Aranykertben aranyfa* kezdetű mondókát is kiszámolóként, negyed értékenként ütve! Akire az utolsó ütem jut, az lesz az aranyalma – nagy mosolyt kérünk tőle:

Aranykertben aranyfa,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
aranyalma alatta.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

A mondókájához rakjunk ki nagy felületű asztalon vagy a földön egy nagy kollázképet textíliákból: sárga, sárgásbarna, sárgászöld drapériával, sállal, kendővel, takaróval! A háttér maga az aranykert, amiben faalakzatot rakunk ki. Majd elhelyezünk a képen egy kosárnyi almát.

Almaszámláló

Számláljuk meg az aranykert képében az almákat az *Egy alma, két alma* kezdetű mondóka segítségével! Addig folytassuk a számlálást, ameddig van új alma. A számlálást ütemenként végezzük, az ütem első szótagjára esik a hangsúly, ami maga a szám. Meddig jutunk a számlálással?

Egy alma, | két alma,
három alma, | négy alma,
öt alma, | hat alma...

Olvassuk fel az ABC-kuckó mondókáját válasz nélkül, mint egy találós kérdést! – Van-e, aki rájön a megoldásra?

Hogyan számol a mondóka? Mi a logikája? – Hallgassuk meg a gyerekek válaszait! Majd próbáljuk ki:

Mondjuk lassan a mondókát, és a pedagógus intésére álljon fel mindig annyi új gyerek, amennyit mondunk:

Egy alma,	1
két alma,	+2
három alma,	+3
négy alma,	+4
öt alma,	+5
Hány alma?	—
Tizenöt alma.	15

Számoljuk meg a gyerekeket egyesével, két csoportban (csoportonként 10–15 fő + számoló). A számoló minden számnál rámutat egy gyerekre, aki erre leguggol, és összegömbölyödik, mint egy alma. Az utolsó számnál elkiáltja magát: „Bele a kosárba!” Erre az almák

- vagy szétgurulnak, mert nem akarnak kosárba kerülni. A számoló tereli őket össze.
- vagy engedelmesen összegurulnak, és szorosan összebújnak a kosárban.

Almaböngésző, almamesélő

Eszközigény: Számkártyák

A 6–7. oldal képeit, szövegeit böngésszék és fedezzék fel a gyerekek, az alábbi (vagy hasonló) kérdések nyomán! A számokat, amiket válaszul adnak, számkártyákkal is kirakhatják. Így mindenki aktívan tevékenykedik.

Csak képekre vonatkozik:

Hány nagy alma van az oldalpáron? (6) Hány kicsi? (6)

Hány egész alma van az oldalpáron? (8) Hány alma van, aminek csak egy része látszik? (4: 3 nem fért a képre, 1-be már beleharaptak)

Hány alma van fent? (2) Hány van középen? (2/3) Hány van lent? (7/8)

Hány piros alma van az oldalpáron? (6/7) A többi milyen színű?

Csak szavakra vonatkozik (ahol a szóalak, jelentés: alma):

Hány alma van a bal kezéd felőli oldalon? (12) Mennyi hiányzik a 15-höz? (3)

Hány alma van a jobb kezéd felőli oldalon? (19) Mennyivel több ez 15-nél? (14)

Hány alma van összesen? (31) Hányszor fér bele a 15? (15+15+1)

Szavakra és képekre is vonatkozik:

Hány alma van a bal kezéd felőli oldalon? (Pontosan 15: 3 kép + 12 szó)

Kit/mit látsz a képen, aki/ami nem szerepel egyik versben sem? Vagy a versek ismerete nélkül:

Kit/mit látsz a képen? Alkossunk velük együtt vagy külön-külön mesét, történetet! Pl. mondjuk el a Nap és az almák; a kukac és az alma; a csiga és az almafa meséjét! Vagy együtt a Nap, kukac, csiga, almafa, almák és a gyerek meséjét.

Almadallam, almajáték

Eszközigény: Számítógép, hangszóró

Kányádi Sándor *Alma, alma* című versének részletét tanuljuk meg énekelni felelgető dallam- és sorismétléssel! Ha már jól megy, álljunk fel a helyünkön, és nyújtózkodva, pipiskedve mozdulatokkal játsszuk el, ahogy próbáljuk elérni az almát, de nem sikerül, túl magasan van!

Kérdezzük meg a gyerekektől: Mit gondoltok, hogyan folytatódhat ez az almaszedés? – Hallgassuk meg az ötleteiket! Majd hallgassuk meg a dalt a Kaláka együttes előadásában!

Kattints ide!

Kottával együtt elérhető itt:

Kattints ide!

Ismételjük meg az almaért nyújtózkodó, pipiskedő játékot, a versrészletet többször ismételve! Majd hangbejátszással vagy a tanító szólóénekével következik a dal másik fele, amire nagyot fújunk, nagy szelet kavarunk, lefújuk az almákat a földre. Mindenki lekuporodik, összegömbölyödik, és szétgurulnak az almák.

Olvassuk vagy felelgetve mondjuk Bartos Erika *Alma* című versrészletét ritmizálva, az ütemhangsúlyt ujjunk ütésével vagy mozgással érzékeltetve! A ritmusjátékkal egybeköthetjük a következő, versszakonként változó mozgásokat:

1. alma himbálózik a fán,
2. beleharapok, rágcsálom, majszolom,
3. almareszelő mozdulatok.

Az ütemhangsúlyos vers ritmusa a következő (minden versszakban hasonló):

Alma, alma, | piros alma,
Nyári napfény | táncol rajta.
Piros alma | csüng az ágon,
Tele az ág | minden nyáron.

Almarímek

Soronként felelgetve mondjuk el Tóth Ágnes *Alma* című versét ti-ti-ti-ti-ti-tá-tá ritmusban, a rímshavakat szótagolva, megnyújtva mondva:

Almafáról szól e dal ma,
arról, hogy egy apró al-ma
alá hullott tegnap reg-gel,
arcán pirosodó kedv-vel.
Arra vár a lehullt al-ma,
akadjon rá kicsi Dal-ma.

A sorok végén elnyújtott szavak hasonlóan hangzanak, összezsengenek a hangok. Emeljük ki, ismételjük el a rímpárokat! A gyerekek keressék meg a szövegben, és olvassák fel ezeket! Vizsgáljuk meg, hogy az első és utolsó rímpárban mit jelentenek a rímshavak: Hol szerepel alma? Mit jelent a „dal ma” és a „Dalma”? Kinek van Dalma ismerőse? (A Dalma női név, a reformkorban keletkezett a diadalma szó nyomán.)

Keressünk a 7. oldal verseiben további almarímeteket: Milyen szavak csengenek még össze az „alma” szóval? Gyűjtsük össze az összes almarímet: alma / dal ma, Dalma, rajta, napra, halma. Melyik rím tetszik a legjobban? Miért?

Gyűjtsünk még az alma szóra rímelő szavakat! Pl.: szalma, malma, fal ma, hatalma... stb.

Alkossunk rímelő sorpárokat, ahol az egyik rímshó az alma! Pl.:

Asztalra való az alma,
bárányok alá a szalma.

Mi a Napkirály hatalma?
Megérik a fán az alma.

Almaformák, almaízek

Eszközigény: Csoportlétszámnak megfelelő almák és krumplihámozók, reszelő, tésztaszűrő, méz, fehér és színes papírok, ollók, ragasztók

Hámozzunk a gyerekekkel almát (krumplihámozóval), és az almahéjat ne dobjuk el, hanem rögtön kóstoljuk meg! (Mondják, és valóban: héjában a vitamin.)

Szeljük fel, vágjuk ki a magházat, majd reszeljük le az almát! Ha almalevet is szeretnénk készíteni, tésztaszűrőn át kissé átnyomkodjuk a reszeléket. A kicsorgó levet pohárba öntjük, és már kóstolható is. A reszeléket keverjük össze néhány kanál mézzel, hagyjuk állni, esetleg tegyük hűtőbe, majd kóstoljuk meg!

(Pitét csak konyhai körülmények között és felnőttel együtt készíthetünk. Ha kapunk hozzá segítséget, egy családi délutánon ez is bevállalható.)

Figyeljük meg a 6–7. oldalon ábrázolt almák formáit, színeit! Nevezzük is meg a színeket! Majd keressenek a gyerekek színes papírokat, amelyek almaszínnek is megfelelnek! Fehér rajzlapon rajzoljanak többféle almaformát, és néhányat vágjanak ki a jól sikerültek közül! Ezek lesznek az almasablonok. A sablonok segítségével rajzoljanak a színes papírok hátoldalára almaformákat, és vágják ki ezeket! Az almaformákkal rakjanak ki sordísztt, almahalmot! A legjobban sikerült almamintát, almakompozíciót ragasszák fel egy rajzlapra!

MESELÁDA, MESEFA

Különös helyen növő fák

Eszközigény: Számítógép, digitális tábla

Hol nőhetnek a fák? Bárhol, ahova gyökereket tudnak eresztetni. Figyeljünk meg néhány érdekes fát a *Különös helyen növő fák* című tankockán! A képek kattintással nagyíthatók.

Kattints ide!

Beszélgessünk a képek alapján: Hol nőttek ezek a fák? Mi kell ahhoz, hogy egy fa kinőjön valahol?

Volt egy szép ládika

Eszközigény: Számítógép, hangszóró

Olvassuk el Weöres Sándor *Volt egy szép ládika* című versének első két sorát! Úgy hangzik, mint egy mese kezdete. Folytassuk a mesét a gyerekek elképzelése alapján! Alkothatunk láncmesét közösen (az elkezdett mese folytatása 1-2 mondattal) vagy kis csoportokban, ha már jól megy a szóbeli szövegalkotás. Egyénileg is alkothatnak mesét a gyerekek: rajzolják le a mesét (egy vagy több képben), és a kép(ek) alapján meséljenek.

Hallgassuk meg, hogyan folytatta a költő (olvassuk végig a verset)! Mi a furcsa ebben a mesében?

Mit lehetne még szedni ezen a mesebeli almafán?

Egészítsük ki az „és azon az almafán / _____ szedtem délután” sorokat a versbe illő

- gyümölcsnevekkel (körtét, epret, meggyet, szilvát stb.),
- egyéb termésekkel (makkot, babot, borsót, búzát stb.),
- ételekkel (fánkot, kolbászt, virslit, lángost stb.),
- tárgyakkal (labdát, kulcsot, kardot, sálat stb.)

A tárgyak közül melyik hasonlít legjobban az almára?

Labdagyümölcs

Eszközigény: Különböző méretű labdák

Vegyünk elő sok, különböző méretű labdát! Csoportosítsuk őket méret szerint: nagy – közepes – kicsi! Csoportosítsuk gyümölcsméret szerint: görögdinnye – sárgadinnye – alma – szilva méret!

Vegyünk a kezünkbe alma- és szilvaméretű labdákat, és játsszuk el mozgással, ahogy szedjük a fáról, tesszük kosárba!

Vegyünk a kezünkbe dinnyeméretű labdákat, és játsszuk el mozgással, ahogy szedjük a földről, tesszük ládába!

Végül játsszuk el mozgással a mesebeli fáról való dinnyeszedést is!

Végül ugorjunk egy nagyot, akkorát, hogy szakadjon be a meseláda alattunk: mindenki a földre zuhan, és elterül.

Sárikát ki szedi össze? Senki. Sárika, szedd össze magad! – Mindenki pattanjon fel, és fusson a helyére

Pattogó labdák

Eszközigény: Labdák

Sokféle labdánkat hogyan lehet pattogtatni? Próbáljuk ki

- kézzel a földre pattogtatni
- párban egymásnak dobni földre pattintva
- ütővel pattogtatni
- párban egymásnak ütni
- falhoz pattogtatni
- párban falhoz pattogtatni!

Verslabda

Olvassuk el Lackfi János *Labdapattogós* című mondókáját! Figyeljük meg, hogy pattognak benne a szavak! Próbáljuk ki, hogyan lehet pattogtatni a mondóka szavait!

Próbáljuk előbb ütemhangsúllyal (a hangsúlyos szótagokra koppanthatunk):

Pattog a labda,
kutya megugatja.
De ha kiharapja,
kilyukad a labda.
Pfff!

Próbáljuk meg időmértékkel (minden szótagra koppintunk röviden vagy hosszan):

Pattog a labda,	— U U — <u>U</u>	tá-ti-ti-tá-tá
kutya megugatja.	U U U U — —	ti-ti-ti-ti-tá-tá
De ha kiharapja,	U U U U — —	ti-ti-ti-ti-tá-tá
kilyukad a labda.	U U U U — —	ti-ti-ti-ti-tá-tá
Pfff!	—	tááá

Megpróbálhatjuk a kettőt összevonva is (hangsúlyos szótagokra koppintunk, hangunkkal érzékeltetjük a szótagok rövidségét-hosszúságát):

Pattog a labda,

– U U – U

kutya megugatja.

U U U U – –

De ha kiharapja,

U U U U – –

kilyukad a labda.

U U U U – –

Pfff!

—

Labdakutya

Eszközигény: Labda

Játsszunk a labdacica mintájára labdakutyát! Egyvalakit kiválasztunk (lehet kiszámolóval), ő lesz a kutya, a többiek körben helyezkednek el. Egymásnak dobálják a játékosok a labdát (közvetlen szomszédnak dobni nem lehet), amit a kutya próbál megszerezni. Közben moroghat, csaholhat, ugathat, tehát reagálhat minden játékhelyzetre, de csak kutyahangon. Ha megszerzi a labdát, játékból (mozdulatokkal érzékeltetve) beleharaphat, marcangolhatja egy kicsit. Majd szerepcserével folytatódik a játék: akinek a hibájából megszerezte a labdát, az lesz a következő kutya.

Mesekitaláló

Olvassuk fel részenként Miklya Luzsányi Mónika *Mama almafája* című meséjét! Minden rész után válaszoljunk a kérdésekre, és próbáljuk kitalálni, hogyan folytatódik tovább a mese!

„Mama és papa falun lakott. – ...De Sára leginkább az almafát szerette, mert azon aranyalma nőtt.”

Hogy nőhet aranyalma az almafán? Milyen almafajta lehet ez?

„Persze az alma nem volt igazi aranyból. – ...Csak éppen el van varázsolva.”

Miért varázsolhatták a királykisasszonyt Sárává? Hogyan lehet újra királykisasszony belőle? Kire van szükség ehhez?

„– Ha te királykisasszony vagy, akkor én meg lovag vagyok! – ...Előrántom a kardomat, és már szaladnak is, amerre látnak!”

Mit tesz azon nyomban Lóci lovag, amint megjelenik? Mit tehetne még?

„– Szaladnak hát! – nevetett Sára. – ...De a harc előtt nem ártana kardot szerezned.”

Mit gondoltok, honnan szerzett kardot az aranyalma lovagja? (Nagypapa faragott neki, lásd a következő mesét.)

Átváltozás és párválasztás

Eszközigény: Rajzlapok, színes ceruzák

Ha jönne egy mesetündér, és mindenkit királylánnyá meg lovaggá változtatna, kiből milyen meseszereplő lenne? Rajzoljátok le: a lányok változzanak át rajzban királykisasszonyokká, a fiúk lovaggá!

Majd tartsunk szemlét a királykisasszonyok és lovagok között (név nélkül, nem kell tudni, hogy ki rajzolta): a fiúk nézzék meg a lányok rajzait, a lányok a fiúk rajzait! Ki melyik

királykisasszonyt vagy lovagot választaná párjának? (Nem kell elárulni, ez maradjon inkább titok.)

Képkészítő csoportok

Eszközanyag: Nagy méretű rajzlap/ csomagolópapír, színes papírok, krepp-papírok, ragasztók

A gyerekek alkossanak vegyesen kis csoportokat: lehetőleg minden csoportba kerüljön 2-3 királykisasszony és 2-3 lovag! Csoportonként egy nagyobb méretű rajzlapon, csomagolópapíron vagy kartonon készítsék el az aranyalmafa képét papírkollázssal! Az aranyalmák lehetnek papírgombóccá összegyűrt színes papírból, krepp-papírból.